

”Olemme taitavia kasaamaan vempeliä. Osaamme yhtiä sun toista. Mutta ongelmat, jotka ratkaisemme osaavasti, koskevat liian usein jotakin, mikä lisää kärsimystä tai tuhoa. Niitä ratkaissamme raadamme itsemme surullisiksi ja piiskaamme toisetkin hengiltä. Pääsemme lopuksi vaikka kuuhun, mutta emme viisastu lainkaan.”

Professori Janne Saarikivi pohdii kolummissaan osaamisen ja sivistyksen eroa (Yle 24.6.)

Soten palvelujärjestelmässä tarvitaan vallankumous

NÄKÖKULMA

Marita Pikkarainen
Sirikka Rousu

Soppo Turunen pohdii kolummissaan (KS 25.5.) yksilön oikeuksia ja velvollisuuksia.

Hänen mukaansa Suomessa luotetaan erehymättömään järjestelmään ja annetaan yhteiskunnan hoitaa jopa rakkamme ilman, että edes miettimme vaihtoehtoja.

Juhlapuheissa vakuutamme puolustavamme ihmisoikeuksia. Arjen tasolla se unohtuu, sillä oikeuksien noudattaminen vaatii oikeita tekoja.

Jatkamme pohdintaa ihmisjärjestyksen sosiaali- ja terveydenhuollon tekojen näkökulmasta.

Sote-lainsäädännössä ihmisellä on oikeus päättää omaan terveyteensä ja hyvinvointinsa tarkoituksella palveluista ja hoidosta. Ilman ihmisen omaa myötävaikutusta, vastuuta ja motivaatiota on vaikea myöskään omistua hoidossa ja tukitoimissa.

Asiakkaan valintoikeus on sote-järjestelmässä edelleen heikko. Edellinen hallitus halusi laajentaa ihmisen oikeutta valita sote-palveluntuottaja, jossa korostui asiakkaan rooli kuluttajana.

VUONNA 2015 voimaan tulleen sosiaalihuoltolain tavoitteena on vahvistaa asiakkaiden osallisuutta ja itsemääräämisoikeutta oman elämänsä ratkaisussa ja palveluyhdyntöissä.

Palveluja pitäisi olla saatavilla niin, että apua ja tukea saa ajoissa – lain mukaan kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun tarve on todettu.

Palvelujen tulisi myös paremmin vastata juuri niihin tarpeisiin, joita ihmisillä erilaisissa elämäntilanteissa on. Tavoitteiden toteut-

KAINUUN SOTE

KAINUUN soten kehittäjäasiakas Ritva Heikura sanoo, että itsemääräämisoikeuden myötä hänen turvallisuudentunteensa sairautensa hoidossa on lisääntynyt.

tamisen teot puuttuvat edelleen. Rinteen hallitusohjelma nostaa keskiön ihmisten yhdenvertaisuuden ja itsemääräämisoikeuden palveluyhdyntöissä. Näitä aiotaan vahvistaa muun muassa uudistamalla palvelusetelilakia ja laatimalla henkilökohtaisen budjetoinnin linjaukset.

Hyvä niin, sillä palvelusetelin soveltamisessa on eriarvoistavia elementtejä. Asiakkaan omavastuu on voitu määrittellä niin suureksi, ettei setelillä ole tosiasiallis- ta mahdollisuutta saada palvelua. Setelillä hankitaan pääosin esteimerkiksi terveydenhuollossa yksittäisiä toimenpiteitä. Sosiaalihuollon asiakkaalla on useimmiten kokonaisvaltaisempi palvelutarve.

Henkilökohtaisen budjetin (HB) kokeiluissa on noussut esille monia linjauksia vaativia asioita, kuten voidaanko oikeus rajata vain joidenkin asiakkaiden oikeudeksi ja miten tarkkaan enalla rajataan budjetin käyttöä vain tiettyihin palveluihin.

Tällöin budjetti ei käytännössä jousta ihmisen tarpeiden ja tarjolla olevien uusien vaihtoehtojen mukaan. Näin koko HB:n idea vesityy.

Silloin kun ihmisellä on tarve moniin palveluihin, tulisi näistä

muodostua arkea ja toimintakykyä tukeva integroitu kokonaisuus, esimerkiksi ikäihmisen kotona asuminen tai erttyistä tukea tarvitsevan lapsiperheen tuki.

Kyse ei aina ole vain sote-palveluista, vaan sosiaalista hyvinvointia edistävästä erilaisten yhteisöjen ja vertaisryhmien kautta synnytyvästä arjen tuesta.

Tuen kokonaisuus on erilaisten riippuen ihmisen tarpeista, voimavaroista ja tarjolla olevista mahdollisuuksista. Jotta palveluista muodostuisi ihmisen ja hänen perheensä tarpeisiin vastaava integroitu palvelukokonaisuus, pitäisi soten palveluyö ja siinä yhteisvarattu organisoitua niin, että tämä mahdollistuu.

Erlaisten hallinnollisten rajoitusten ja ”sillojen” sijaan tarvitaan joustavaa toimivaa monialaisia vastuuainejä. Asiakkaan tili muodostuu hänen palveluissaan mukana olevista toimijoista. Kyse on toiminnallisesta integraatiosta.

SOTE-PALVELUJÄRJESTELMÄSSÄ tulisi ymmärtää, että ihminen on itse oman elämänsä asiantuntija. Hän tuntee omat tarpeensa ja voimavaroansa sekä tietää millaista tueta ja avusta hän kulloinkin

soista pystytään tekemään laadukkaita painopapereita, mutta ne eivät sovellu pakkausartikkelin tekemiseen.

Muun muassa digitaalisation vuoksi painopapereiden kysyntä on vähentynyt.

Nettikappu taas on lisääntynyt pakkausartongin kysyntää. Kar-

kin hyötyisi.

Ihmisen tarve ymmärtetään usein palveluna, jota hänelle tarjotaan sellaisena, jota palvelujärjestelmässä ”sattu olemaan palvelukykyllä”. Elämäntilanteiden muutoksissa palvelujärjestelmä ei jousta, eikä mahdollista yksilöllistä tuen muotoilua.

Lähtökohteisesti ihminen toimii vastuullisesti, ja sitä edistää kokemus siitä, että hänen luotetaan. Palvelujärjestelmässä tämä tarkoittaa sitä, että ihminen on pähenkilö omassa asiakkuudessaan. Hänellä on valtaa ja vastuuta oman elämänsä ratkaisuisa. Ilman ihmisen omaa motivaatiota hoidon ja tuen vaikuttavuus jää vähäiseksi.

Motivaatio syntyy kokemukselta, että ihminen on tullut kuulutuksi ja ymmärretyksi. Hänen näkemyksensä otetaan aidosti palvelulupäöksissä huomioon.

Ensikontakti määrää paljon ihmisen tarpeeseen on fiksu vastata sote-organisaatioissa nopeasti. Jos ensikontaktissa asiakkuuspolku ohjautuu ihmisen tarpeiden mukaan eeeppään, syntyy työn vaikuttavuudelle ja kustannustehoikkauudelle hyvät edellytykset.

Tarvitaan uudenlaista ihmislähtöistä asiakasohjauksen toimintatapaa.

PALVELUJÄRJESTELMÄSSÄ kyse on vallasta – tarvitaan vallankumous. Nykyisin sote-organisaatioissa toimitaan organisaatio- ja asiantuntijälähtöisesti.

Väitämme, että ihmislähtöisen toimintalogiikan mukainen palvelujärjestelmä tuottaa terveyttä ja hyvinvointiryötyä sekä veronmaksajien kannalta paremman tuloksen.

Soten toimintamallin kokonaisu- valtaisen muutos vaatii rohkeutta päätäjiltä, alan ammattilaisilta ja asiakailta.

Marita Pikkarainen on YTM, Kainuun soten kehittäjäsihtööri ja Sirikka Rousu HT, Metropolia Ammattikorkeakoulun Hyvinvointi-osaamiskeskuksen yliopettaja.

tonkien valmistus vaatii selluloosaa, jota Kajaaniassa ei ole tehty 1970-luvun jälkeen.

Tuotantosuuntaa ei voi ”minimaalisin riskein ja kohtuullisin kustannuksin” muuttaa painopapereista pakkausartikkelihin.

PERTTI TERVONEN, KAJAANI

Onko Kajaani kulttuuri-kaupunki?

● *Kainuun Sanomissa* olleet uutiset teatterin tiloista herättävät kysymyksen, arvostavako kaupungin päättäjät teatteria. Kajaani teatteri on valtakunnallisesti arvostettu ammattiteatteri, mutta kaupungin johdon mielestä sille ei kannata edes kunnan työttöloja hankkia.

Kaupungin hallituksen puheenjohtaja Teuvo Harva sanoi, että anomus Sissilman västörtölistä tuli puskista.

Asia on ollut esillä jo useaman vuoden, nyt on tullu tien päähän. Henkilökunta sairas-telee huonon sisäilman takia, yleisössä allergiaa kärsivät eivät voi tulla ollenkaan katsomaan esityksiä.

Harva sanoi, että tekköön johdokunta västörtliat, jos budjetissa on varaa.

Hän varsin hyvin tietää teatterin taloudellisen tilanteen, kymmeneen vuoteen teatterin määrärahoja ei ole korotettu. Johdokuntaanoi tälle vuodelle lisäämäärärahaa, mutta sitä ei myönnetty. Kulut ovat kymmeneessä vuodessa nousseet. Vaikka lipputulot ovat kasvaneet, niin ne eivät kata nousseita menoja.

Kaupungilla on rahaa – kyse on vain siitä, mihin se si- joitetaan.

Ovatko rahastot tärkeämpiä kuin kaupunkilaisille tarjottavat kulttuurilämykset?

Toimiva teatteri tuo kaupunkiin hyvinvointia, hotelleihin matkustajia ja ravintoloihin asiakkaita.

Olkamme ylpeitä teatteritammem – se on sijoittamisen arvoisen asia. Laiteetaan tilat kuntoon.

RTVA KIVILANTI

Teatterin johdokunnan puheenjohtaja

KIRJOITA MEILLE

Osoite: Kainuun Sanomat

Toimitus, mielipiteet

PL 150, 87101 Kajaani

Sähköposti: ks.mielipiteet@kainuunsanomat.fi

Pituedet: Kirjoita tiivistä. Kir-

jotus saa olla välilyöntineen enintään 3200 merkkiä.

Omalia nimellä: Tekstit julkaistaan kirjoittajan nimellä. Nimenkellä vain poikkeustapauksissa. Tekstareissa nimenmerkki on sallittu.

Yhteyshdot: Teksteihin on liitettävä kirjoittajan osoite ja puhelinnumero. Pelkkä sähköpostiosoite ei riitä.

Tuotantosuuntaa ei voi muuttaa

”minimaalisin riskein”

● *Anlis Korhosella* oli hyvä kirjoitus Huovisen teksteistä (KS 19.6.). Valitettavasti asiapohja